धितोपत्र सूचीकरण तथा कारोबार नियमावली

धितोपत्र सम्बन्धी ऐन, २०६३ को दफा ११६ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी बोर्डले देहायका नियमहरु बनाएको छ ।

परिच्छेद–१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :** (१) यी नियमहरुको नाम "धितोपत्र सूचीकरण तथा कारोबार नियमावली, २०७५" रहेको छ ।

(२) यो नियमावली बोर्डले तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

२. **परिभाषा :** विषय वा प्रसंङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस नियमावलीमा,-

(क) "ऐन" भन्नाले धितोपत्र सम्बन्धी ऐन, २०६३ सम्झनु पर्छ ।

(ख) "कारोबार प्रणाली" भन्नाले नियम १२ बमोजिम धितोपत्र बजारले धितोपत्रको खरिद तथा बिक्री कारोबार सञ्चालन गर्नका लागि स्थापना गरेको स्वचालित विद्युतीय कारोबार प्रणाली (अटोमेटेड इलेक्ट्रोनिक ट्रेडिङ्ग सिस्टम) सम्झनु पर्छ ।

(ग) "ग्राहक" भन्नाले धितोपत्र खरिद वा बिक्रीको आदेश दिने वा धितोपत्र खरीद बिक्रीसँग सम्बन्धित कुनै पनि सेवा प्राप्त गर्ने व्यक्ति सम्झनु पर्छ ।

(घ) "बोर्ड" भन्नाले ऐनको दफा ३ बमोजिम स्थापना भएको नेपाल धितोपत्र बोर्ड सम्झनु पर्छ ।

(ङ) "धितोपत्र दलाल" भन्नाले धितोपत्र दलालको रुपमा बोर्डबाट अनुमतिपत्र प्राप्त संगठित संस्था वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।

(च) "धितोपत्र व्यापारी" भन्नाले धितोपत्र व्यापारी वा बजार निर्माताको रुपमा बोर्डबाट अनुमतिपत्र प्राप्त संगठित संस्था वा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।

(छ) "धितोपत्र बजार" भन्नाले धितोपत्र बजार सञ्चालन गर्न बोर्डबाट अनुमतिपत्र प्राप्त संस्था सम्झनु पर्छ ।

(ज) "राफसाफ" भन्नाले कारोबारमा संलग्न खरिदकर्ताले रकम बुझाइ धितोपत्र प्राप्त गर्ने तथा बिक्रीकर्ताले धितोपत्र बुझाइ रकम प्राप्त गर्ने कार्य सम्झनु पर्छ ।

(झ) "विनियम" भन्नाले धितोपत्र बजारको धितोपत्रको सूचीकरण तथा कारोबार सम्बन्धी विनियम सम्झनु पर्छ ।

(ञ) "सूचिकृत सङ्गठित संस्था" भन्नाले धितोपत्र बजारमा धितोपत्र सूचीकरण गराएका सङ्गठित संस्था सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-२

धितोपत्रको सूचीकरण, स्थगन र खारेजी

३. **धितोपत्रको सूचीकरण गराउनु पर्ने :** (१) धितोपत्र बजार मार्फत धितोपत्रको कारोबार गराउन चाहने सङ्गठित संस्थाले त्यस्तो धितोपत्र सम्बन्धित धितोपत्र बजारमा सूचीकरण गराउनु पर्नेछ ।

(२) सङ्गठित संस्थाले उपनियम (१) बमोजिम धितोपत्र सूचीकरण गर्न धितोपत्रको सार्वजनिक निष्काशनका लागि विवरणपत्र स्वीकृत भएको बढीमा सात दिनभित्र सम्बन्धित धितोपत्र बजारमा निवेदन दिनु पर्नेछ र सो को जानकारी बोर्डलाई गराउनु पर्नेछ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको निवेदन साथ विनियममा उल्लेख भए बमोजिमका कागजात तथा विवरण संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

४. **धितोपत्रको सूचीकरणका लागि योग्यता:** (१) नियम ३ बमोजिम धितोपत्रको सूचीकरण गराउने सङ्गठित संस्थाको योग्यता देहाय बमोजिम हुनेछः-

(क) सङ्गठित संस्था बोर्डमा दर्ता भएको,

(ख) सार्वजनिक रुपमा धितोपत्र निष्काशन गरेको,

(ग) विनियममा तोकिएका अन्य योग्यता पूरा गरेको ।

(२) यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि धितोपत्र बजारले सरकारी ऋणपत्रको सूचीकरण सम्बन्धमा बोर्डको स्वीकृति लिई छुट्टै व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

५. **सूचीकरण सम्झौता गर्नुपर्ने:** (१) सङ्गठित संस्थाले यस नियमावली बमोजिम धितोपत्रको सूचीकरण गराउँदा धितोपत्र बजारसँग सूचीकरण सम्झौता गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको सूचीकरण सम्झौतामा देहायका विवरणहरु उल्लेख गर्नु पर्नेछ :-

(क) सूचीकरण गराउने सङ्गठित संस्था र धितोपत्रको विस्तृत विवरण,

(ख) धितोपत्र कारोबार तथा मूल्यसंग सम्बन्धित संवेदनशिल सूचना तथा जानकारी धितोपत्र बजारमा पेश गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था,

(ग) सङ्गठित संस्थाको वित्तीय तथा अन्य सूचना, जानकारी र विवरण प्रवाह गर्ने सम्बन्धी व्यवस्था,

(घ) बोर्डले जारी गरेको संस्थागत सुशासन सम्बन्धी व्यवस्थाको पालना गर्ने गराउने प्रतिवद्धता,

(ङ) बोर्डले समय समयमा तोकिदिएका अन्य विवरण ।

६. **सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको वर्गीकरण:** धितोपत्र बजारले सूचीकृत सङ्गठित संस्थालाई देहाय बमोजिको आधारमा 'ए', 'बि', 'जि' र 'जेड' वर्गमा वर्गीकरण गर्नु पर्नेछ :

(क) चुक्ता पूँजी,

(ख) धितोपत्र सूचीकरणको अवधि,

(ग) लाभांश वितरण,

(घ) क्रेडिट रेटिङ्ग संस्थाबाट प्रापत रेटिङ्ग,

(ङ) नियमनकारी निकायले तोकेको ढाँचामा वित्तिय विवरण राखे नराखेको,

(च) वार्षिक साधारण सभा समयमा सम्पन्न गरे नगरेको ।

७. **सूचीकरण स्थगन गर्न सकिने:** (१) धितोपत्र बजारले देहायको कुनै अवस्थामा सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण स्थगन गर्न सक्नेछ :-

(क) नियम ५ बमोजिमको सूचीकरणको वार्षिक शुल्क नबुझाएमा,

(ख) धितोपत्र कारोबार तथा मूल्यसँग सम्बन्धित संवेदनशील सूचना तथा जानकारी सम्झौतामा उल्लिखित समयमा धितोपत्र बजारमा पेश नगरेमा,

(ग) धितोपत्र बजारलाई गलत सूचना दिएमा वा पटक पटक सूचना परिवर्तन गरेमा,

(घ) वार्षिक तथा अर्धवार्षिक प्रतिवेदन समयमा पेश नगरेमा ।

(२) बोर्डले लगानीकर्ताको हित र बजारको स्वच्छता कायम राख्न आवश्यक देखेमा कुनै सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण स्थगन गर्न धितोपत्र बजारलाई निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिम कुनै कारणबाट सूचीकरण स्थगन गर्दा धितोपत्र बजारले सो को कारण सहितको जानकारी सम्बन्धित सूचीकृत सङ्गठित संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

(४) यस नियम बमोजिम धितोपत्र बजारले सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण स्थगन गरेमा सो को जानकारी तुरुन्तै वा भोलिपल्टको कारोबार शुरु हुनु अघि बोर्डलाई दिई सो सम्बन्धी सूचना सार्वजनिक रुपमा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

८. **<u>सूचीकरणको स्वेच्छिक खारेजीः</u>** (१) कुनै सूचिकृत सङ्गठित संस्थाले धितोपत्रको सूचीकरणको स्वेच्छिक खारेजी गर्न चाहेमा सम्बन्धित धितोपत्र बजारमा निवेदन दिनु पर्नेछ र सो को जानकारी बोर्डलाई समेत दिनु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम निवेदन दिनु अघि त्यस्तो सूचीकृत संगठित संस्थाले देहाय अवस्था पूरा गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) विशेष साधारण सभा सम्पन्न गरेको,

(ख) खण्ड (क) बमोजिमको सभामा उपस्थित भएका शेयरधनीहरुमध्ये कम्तीमा नब्बे प्रतिशत शेयरधनीको प्रतिनिधित्व हुने गरी सूचीकरणको स्वेच्छिक खारेजी गर्ने निर्णयमा सहमति भएको,

(ग) खण्ड (क) बमोजिमको सभामा उपस्थित भई सूचीकरणको स्वेच्छिक खारेजीमा असहमति जनाएका शेयरधनीको शेयर सङ्गठित संस्थाका सञ्चालकले खरिद गरी लिने सम्बन्धमा खरिद मूल्य तथा खरिद गर्ने प्रकृया सम्बन्धी निर्णय भएको,

(घ) खण्ड (क) बमोजिमको सभामा उपस्थित नभएका शेयरधनीका धितोपत्र मध्ये कम्तीमा एकाउन्न प्रतिशत धितोपत्र सञ्चालकले खरिद गरेको,

(ङ) सम्पत्ति तथा दायित्वको ड्यू डिलिजेन्स अडिट भएको ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा धितोपत्र बजारले आवश्यक जाँचबुझ गरी उपयुक्त देखेमा धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम सूचीकरण खारेजी गरिएको जानकारी बोर्ड र लगानीकर्तालाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।

९. **<u>सूचीकरण खारेज (डिलिष्टिङ्ग) गर्न सक्नेः</u>** (१) धितोपत्र बजारले देहायको कुनै अवस्थामा सूचिकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण खारेज गर्न सक्नेछ :-

(क) प्रचलित कानून बमोजिम सूचीकृत सङ्गठित संस्था एक आपसमा गाभिएमा गाभिएको सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण खारेज गर्नु परेमा,

(ख) सूचीकृत संगठित संस्थाहरु गाभिई नयां संगठित संस्था कायम भएमा त्यसरी कायम भएको नयां संगठित संस्थाको धितोपत्र सूचीकरण हुने गरी साविकका सूचीकृत संगठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण खारेज गर्नु परेमा,,

(ग) नेपाल सरकारको स्वामित्व रहेको कुनै सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण खारेज गर्नका लागि सम्बन्धित निकायबाट लेखी आएमा,

(घ) कुनै सङ्गठित संस्था खारेजी (लिक्वीडेशन) मा गएमा वा खारेजीमा गएको जानकारी प्राप्त भएमा,

(ङ) सूचीकरणको वार्षिक शुल्क नबुझाएको कारणले धितोपत्र बजारले धितोपत्रको सूचीकरण स्थगन गरेकोमा सोही कारणबाट त्यस्तो सङ्गठित संस्थाको धितोपत्र लगातार दुई बर्षसम्म स्थगन भएमा,

(च) कुनै सूचीकृत सङ्गठित संस्थाले बोर्डले दिएको आदेश वा निर्देशनको पालना नगरेको कारण धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी गर्न धितोपत्र बजारलाई निर्देशन दिएमा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम धितोपत्र बजारले धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी गरेमा सो को जानकारी तुरुन्त सार्वजनिक गरी त्यस्तो सूचना कम्तीमा दुईवटा राष्ट्रियस्तरको पत्रिकामा प्रकाशन गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) को खण्ड (ङ) र (च) बमोजिम धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी हुँदाका वखत कायम रहेका सङ्गठित संस्थाका सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख वा सो सरहको पदमा बहाल रहेको व्यक्ति सूचीकरण खारेजी भएको मितिले तीन वर्ष पूरा नभएसम्म बोर्डबाट अनुमतिपत्र प्राप्त संस्था वा बोर्डमा धितोपत्र दर्ता गराएको कुनै सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको सञ्चालक, कार्यकारी प्रमुख वा सो सरहको पदमा बहाल हुन योग्य हुने छैन ।

१०. **पुनः सूचीकरण गर्न सकिनेः** नियम ९ को उपनियम (१) को खण्ड (क), (ख) र (घ) बमोजिम धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी भएका बाहेक अन्य खारेज भएका सङ्गठित संस्थाको धितोपत्र पुनः सूचीकरण गर्न सकिनेछ ।

तर कुनै सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी भएको एक वर्ष पूरा नभएसम्म त्यस्तो संस्थाको धितोपत्र पुनः सूचीकरण गरिने छैन ।

११. **बोर्डमा निवेदन दिन सक्नेः** (१) धितोपत्र बजारले धितोपत्रको सूचीकरण गर्न इन्कार गरेकोमा वा धितोपत्रको सूचीकरण खारेजी वा स्थगन गरेकोमा चित्त नबुझ्ने सूचीकृत सङ्गठित संस्थाले त्यस्तो सूचना वा जानकारी प्राप्त गरेको मितिले पैंतीस दिनभित्र बोर्डमा निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम प्राप्त निवेदनमा बोर्डले आवश्यक जाँचवुझ गरी साठी दिनभित्र निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

धितोपत्रको कारोबार

१२. **कारोबार प्रणाली:** (१) धितोपत्र बजारले धितोपत्रको कारोबार सञ्चालनका लागि स्वचालित विद्युतीय कारोबार प्रणाली (अटोमेटेड इलेक्ट्रोनिक ट्रेडिङ्ग सिस्टम) को स्थापना गर्नु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको कारोबार प्रणालीमा मूल्य समय प्राथमिकता (प्राईस टाइम प्रायोरिटी) को आधारमा कारोबार हुने व्यवस्था गरिएको हुनु पर्नेछ।

स्पष्टिकरण: यस नियमको प्रयोजनका लागि "मूल्य समय प्राथमिकता" भन्नाले कारोबार प्रणालीले धितोपत्रको खरिद बिक्री आदेशको प्रशोधन गर्दा खरिदका लागि बढी मूल्य र बिक्रीका लागि कम मूल्य कबोल गर्ने आदेशलाई प्राथमिकता दिने तर आदेश दिइएको मूल्य समान भएमा समयानुसार पहिलो आदेशलाई पहिलो प्राथमिकता दिने व्यवस्था सम्झनु पर्छ।

(३) धितोपत्र बजारले प्रत्येक दुई वर्षमा कारोबार प्रणालीको सम्परीक्षण (सिष्टम अडिट) गराउनु पर्नेछ र सोको प्रतिवेदन बोर्डमा पेश गर्नु पर्नेछ।

(४) उपनियम (३) बमोजिमको प्रतिवेदनमा चित्त नबुझेमा बोर्डले विज्ञबाट कारोबार प्रणालीको सम्परीक्षण गराउन सक्नेछ। यसरी संपरीक्षण गराउँदा लाग्ने खर्च सम्बन्धित धितोपत्र बजारले व्यहोर्नु पर्नेछ।

(५) उपनियम (४) बमोजिम कारोबार प्रणालीको सम्परीक्षणबाट कारोबार प्रणालीमा सुधार गर्नुपर्ने देखिएमा सो सम्बन्धमा बोर्डले सम्बन्धित धितोपत्र बजारलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ।

(६) धितोपत्र दलाल तथा धितोपत्र ग्राहकले कारोबार प्रणाली मार्फत धितोपत्रको कारोबार गर्नु पर्नेछ।

(७) धितोपत्र बजारले कारोबार प्रणालीको सुरक्षण व्यवस्था अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरुपको बनाउनु पर्नेछ।

(८) धितोपत्र बजारले कारोबार प्रणालीको डिजाष्टर्ड रीकभरी सिष्टमको सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ।

१३. **खरिद तथा बिक्री आदेश:** (१) कसैले धितोपत्र खरिद वा बिक्री गर्न चाहेमा सो को लागि धितोपत्र दलाललाई आदेश दिनु पर्नेछ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम दिइने आदेशमा कम्तीमा निम्न बमोजिमको जानकारी उल्लेख भएको हुनु पर्नेछ :

(क) आदेश दिनेको पहिचान स्पष्ट खुल्ने व्यवस्था,

(ख) धितोपत्रको कारोबार गर्न चाहेको सङ्गठित संस्था, धितोपत्रको किसिम, परिमाण, मूल्य र समय,

(ग) धितोपत्र खरिद वा बिक्री के को लागि आदेश दिइएको हो सो कुरा,

(घ) बोर्डले तोकिदिए बमोजिमका अन्य कुरा।

१४. **आदेश प्राप्त गर्नु पर्ने:** (१) नियम १३ बमोजिम धतोपत्र दलालले ग्राहकको आदेश प्राप्त गरेर मात्र धितोपत्रको कारोबार गर्नु पर्नेछ।

(२) धितोपत्र दलालले विद्युतीय माध्यमबाट समेत आदेश प्राप्त गर्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) धितोपत्र दलालले उपनियम (१) वा (२) बमोजिम आदेश दिने ग्राहक पहिचान विवरण (केवाइसी), धितोपत्रको मूल्य र संख्या लगायत आदेशसंग सम्बन्धित अन्य आवश्यक विवरणको अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

(४) धितोपत्र दलालले उपनियम (१) वा (२) बमोजिम आदेश प्राप्त गरे पश्चात सोही बमोजिम धितोपत्रको कारोबारका लागि कारोबार प्रणालीमा आदेश प्रविष्ट गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपनियम (३) बमोजिम राखिएको अभिलेख सम्बन्धी सम्पूर्ण जिम्मेवारी सम्बन्धित धितोपत्र दलालको हुनेछ ।

१५. **मूल्य परिवर्तन सीमाः** (१) धितोपत्र बजारले देहायका आधारमा प्रत्येक दिनको मूल्य परिवर्तनको सीमा कायम गर्नु पर्नेछः-

(क) धितोपत्रको सूचीकरण पश्चात पहिलो कारोबारको मूल्य र त्यसपछि हुने कारोबार मूल्य बीचको अन्तर,

(ख) अघिल्लो दिनको बजार बन्द हुँदा कायम रहेको मूल्य र अर्को दिन शुरु कारोबार मूल्य बीचको अन्तर,

(ग) लगातार साठी दिनसम्म कारोबार नभएका धितोपत्रको पुनः कारोबार हुँदा कायम हुने शुरु मूल्य,

(घ) कारोबार समय र कारोबार मूल्यका आधारमा कायम हुने मूल्य ।

(२) उपनियम (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सूचीकृत सङ्गठित संस्थाले धितोपत्रको दाखिल खारेज बन्द गरेको अवस्थामा त्यस्तो दाखिल खारेज बन्द भएपछि हुने शुरु कारोबार र साठी दिनभन्दा बढी अवधिदेखि कुनै कारोबार नभएको सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको कारोबारको हकमा धितोपत्र बजारले मूल्य परिवर्तन सीमा सम्बन्धमा फरक व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको मूल्य परिवर्तन सीमा सम्बन्धमा धितोपत्र बजारले कारोबार प्रणालीमा आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

१६. **धितोपत्र कारोबारको संख्या तोक्न सक्नेः** (१) धितोपत्र बजारले अग्रिम सूचना प्रकाशन गरी धितोपत्रको लागि कारोबार हुने न्यूनतम तथा अधिकतम संख्या तोक्न सक्नेछ ।

(२) कारोबार प्रणालीमा कारोबार सम्पन्न भईसकेको कारोबार सामान्यतयाः रद्द गर्न पाइने छैन ।

१७. **धितोपत्र दलाल मार्फत हुने कारोबारः** (१) धितोपत्र दलालले कारोबार गर्नका लागि धितोपत्र बजारको कारोबार प्रणालीमा आवश्यक विवरणहरु प्रविष्टी गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र दलालले ग्राहकको आदेश बमोजिम धितोपत्रको मूल्य र परिमाणमा परिवर्तन गर्न सक्नेछ । यसरी परिवर्तन गरेमा सो आदेशलाई नयाँ आदेश मानी मूल्य तथा समय प्राथमिकताका आधारमा कारोबार प्रणालीमा कारोबार सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।

(३) धितोपत्र दलालले ग्राहकको लागि धितोपत्र खरिद र बिक्री गर्नु पर्नेछ ।

(४) धितोपत्र दलाल मार्फत लगानीकर्ताले विद्युतीय माध्यमबाट आदेश प्रविष्ट गर्न सक्ने गरी धितोपत्र बजारले आवश्यक व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१८. **धितोपत्र व्यापारी मार्फत हुने कारोबारः** (१) धितोपत्र व्यापारीले आफ्नो लागि खरिद वा बिक्री मूल्य प्रविष्टि गरी कारोबार गर्न सक्नेछ ।

(२) धितोपत्र व्यापारीले खरिद गर्न सक्ने अधिकतम धितोपत्र तथा लगानी गर्न सक्ने रकम बोर्डले समय समयमा तोके बमोजिम हुनेछ ।

(३) धितोपत्र बजारको अवस्थालाई हेरी बोर्डले धितोपत्र ग्राहकले धितोपत्र दलाल वा धितोपत्र दलालले धितोपत्र व्यापारीको कार्य गर्न सक्ने गरी स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

१९. **सर्किट ब्रेकर सम्बन्धी व्यवस्थाः** (१) धितोपत्र बजारले आवश्यकता अनुसार कारोबारमा सर्किट ब्रेकर लाग्ने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको सर्किट ब्रेकर सम्बन्धी व्यवस्थामा परिवर्तन गर्न बोर्डले धितोपत्र बजारलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

२०. **बैंक मार्फत कारोबार गर्नुपर्नेः** (१) धितोपत्रको कारोबार गर्दा वा गराउँदा कारोबारमा संलग्न सबैले बैंक मार्फत मात्र रकम लिने दिने गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र दलालले धितोपत्र कारोबारका लागि सम्बन्धित धितोपत्र बजार वा राफसाफ गर्ने संस्थाले तोकिदिएको बैंकमा खाता खोल्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिम लिंदा वा दिंदा एकाउण्टपेयी चेक मार्फत वा खाताबाट खातामा भुक्तानी हुने गरी गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस नियममा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि धितोपत्र दलालले कारोबारका लागि प्रयोग गर्ने खाता कारोबारसँग सम्बन्धित प्रयोजन बाहेक अन्य प्रयोजनका लागि प्रयोग गर्न पाइने छैन ।

२१. **धितोपत्र कारोबार स्थगन गर्न सक्नेः** (१) प्राकृतिक प्रकोप, राष्ट्रिय संकट वा काबुबाहिरको परिस्थिति आइपरेमा धितोपत्र बजारले बोर्डलाई जानकारी दिई कारोबार प्रणालीको संचालन निश्चित समयका लागि स्थगन गर्न सक्नेछ ।

(२) धितोपत्र बजारलाई लगानीकर्ताको हितको संरक्षण गर्न आवश्यक र उचित छ भन्ने लागेमा वा आफ्नो कारोबार प्रणाली प्रति जनविश्वास कायम राख्न कुनै धितोपत्रको कारोबार रोक्न आवश्यक छ भन्ने लागेमा बोर्डको पूर्व स्वीकृति लिई धितोपत्र बजारले त्यस्तो धितोपत्रको कारोबार अस्थायी रुपमा स्थगन गर्न सक्नेछ ।

(३) उपनियम (१) र (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि कुनै पनि सूचीकृत सङ्गठित संस्थाले पेश गर्नु पर्ने सूचना, जानकारी, विवरण वा प्रतिबेदन पेश नगरेमा धितोपत्र बजारले त्यस्तो सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको कारोबार अस्थायी रुपमा स्थगन गर्न सक्नेछ र सो को कारण सहितको सूचना सम्बन्धित सूचीकृत सङ्गठित संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (१) र (२) बमोजिमको सूचना तथा जानकारी बोर्डलाई तुरुन्त गराउनु पर्नेछ ।

२२. **कारोबार स्थगनको परिणामः** धितोपत्र दलालले कुनै धितोपत्रको कारोबार स्थगन हुनु अघि भए गरेको कारोबारको हिसाब राफसाफ गर्ने बाहेक त्यस्तो स्थगन भएको धितोपत्रको स्थगन फुकवा नभएसम्म कारोबार गर्न पाइने छैन ।

२३. **धितोपत्रको बाह्य कारोबार गर्न सकिने:** यस नियमावलीमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सूचीकृत सङ्गठित संस्थाको धितोपत्रको एक पटकमा बल्क वा ब्लक कारोबार हुने भएमा कारोबार प्रणाली बाहिर बाह्य कारोबार गर्न सकिनेछ ।

२४. **बाह्य कारोबार शुल्क:** बाह्य कारोबार सुविधा प्रदान गरे वापत धितोपत्र बजारले धितोपत्रको कारोबार मूल्यको शून्य दशमलब दुई प्रतिशतभन्दा बढी नहुने गरी विनियममा व्यवस्था गरे बमोजिमको कारोबार शुल्क लिन सक्नेछ ।

परिच्छेद-४

कारोबारको राफसाफ

२५. **कारोबारको राफसाफ:** (१) धितोपत्र बजारमा कारोबार गर्ने ग्राहकले आफूले गरेको कारोबारको राफसाफ गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम राफसाफको लागि सम्बन्धित ग्राहकसँग लिनु वा दिनु पर्ने धितोपत्र वा रकमको सम्बन्धमा धितोपत्र दलालले आवश्यक व्यवस्था गरी निर्धारित समय भित्र राफसाफ हुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिम निर्धारित समय धितोपत्र वा रकम बुझाई कारोबार राफसाफ गर्न नसकेको अवस्थामा धितोपत्र बजारले त्यस्तो व्यवसायीलाई तत्काल कारोबार गर्न रोक लगाउनु पर्नेछ ।

२६. **राफसाफ गर्ने जिम्मेवारी :** (१) धितोपत्र बजारमा सम्पन्न भएका कारोबारको राफसाफ सेवा प्रदान गर्ने जिम्मेवारी सम्बन्धित धितोपत्र बजारले धितोपत्र कारोबार राफसाफको उद्देश्यले स्थापना गरेको संस्थाको हुनेछ ।

(२) राफसाफ सम्बन्धी तोकिएको व्यवस्था बमोजिम राफसाफ सम्पन्न नगरेमा बोर्डले कारोबारसँग सम्बन्धित व्यवसायी वा राफसाफ सेवा प्रदान गर्ने संस्थालाई आवश्यक निर्देशन दिई राफसाफ गराउन सक्नेछ ।

२७. **राफसाफ कोष खडा गर्नुपर्ने:** (१) धितोपत्र बजारले कारोबारको राफसाफ सम्बन्धमा अनिवार्य रुपमा राफसाफ कोष खडा गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र दलालले कारोबारको राफसाफ गर्न नसकेमा धितोपत्र बजारले उपनियम (१) बमोजिमको राफसाफ कोषबाट राफसाफ कार्य सम्पन्न गराई सम्बन्धित व्यवसायीबाट राफसाफ बापतको रकममा ब्याज सहित भराई कोषमा दाखिला गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (१) बमोजिमको राफसाफ कोषमा धितोपत्र बजार, धितोपत्रको राफसाफ सेवा प्रदान गर्ने संस्था र धितोपत्र दलालले प्रत्येक वर्ष खुद मुनाफाको पहिलो पाँच वर्षसम्म शुन्य दशमलव पाँच प्रतिशत र त्यस पछि प्रत्येक वर्ष शुन्य दशमलव दुई पाँच प्रतिशत रकम जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपनियम (३) बमोजिम जम्मा गर्नुपर्ने रकम सम्बन्धमा कोषमा जम्मा भएको रकम तथा धितोपत्र कारोबारको अवस्थालाई हेरी बोर्डले समय समयमा हेरफेर गर्न सक्नेछ ।

(५) यस नियम बमोजिमको कोषमा रहेको रकमबाट हुने आय कोषमा नै राख्नु पर्नेछ ।

(६) उपनियम (१) बमोजिमको कोषको संचालन तथा उपयोग सम्बन्धमा धितोपत्र बजारले बोर्डको स्वीकृतिमा विनियम बनाई लागू गर्नु पर्नेछ ।

२८. **नेटिङ प्रणाली मार्फत राफसाफ गर्न सकिने:** (१) धितोपत्र कारोबारको राफसाफ गर्दा नेटिङ्ग प्रणाली मार्फत गर्न सकिनेछ ।

(२) नेटिङ्ग प्रणाली सम्बन्धी व्यवस्था राफसाफ गर्ने संस्थाको विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

स्पष्टीकरण: यस नियमको प्रयोजनको लागि "नेटिङ्ग प्रणाली" भन्नाले धितोपत्र व्यवसायीले कारोबार गरेको प्रत्येक दिनको धितोपत्रको खरिद र बिक्रीको कूल मूल्य बीचको फरक रकम राफसाफ गर्ने प्रणाली सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद-५

सूचिकृत धितोपत्रको हस्तान्तरण

२९. **हस्तान्तरण गरि दिनु पर्ने:** (१) सूचीकृत सङ्गठित संस्थाले धितोपत्र बजारबाट कारोबार सम्पन्न भई राफसाफ भएका धितोपत्रलाई सम्बन्धित खरिदकर्ताको नाममा हस्तान्तरण हुने व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(२) अभौतिक रुपमा रहेका धितोपत्रको उपनियम (१) बमोजिम हुने हस्तान्तरण सम्बन्धमा केन्द्रीय निक्षेप सेवा प्रदान गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त संस्थाले आवश्यक कार्य गर्नु पर्नेछ ।

३०. **कारोबार बाहेक अन्य हस्तान्तरण:** (१) नियम २९ मा उल्लिखित अवस्थाका अतिरिक्त देहायको अवस्थामा सूचीकृत धितोपत्रको हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ:

(क) धितोपत्र धनीको मृत्यु भई सम्बन्धित हकवालाको नाममा हस्तान्तरण गर्नु परेमा,

(ख) अंशबण्डा भई अंशियारको नाममा हस्तान्तरण गर्नु परेमा,

(ग) एकाघरका सदस्य बीच हस्तान्तरण हुने भएमा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम हुने हस्तान्तरणका सम्बन्धमा केन्द्रीय निक्षेप सेवा प्रदान गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त संस्थाको विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. **अभौतिक धितोपत्र हस्तान्तरण:** अभौतिक रुपमा रहेको धितोपत्रको हस्तान्तरण सम्बन्धमा अन्य व्यवस्था केन्द्रीय निक्षेप सेवा सम्बन्धी प्रचलित नियमावली तथा विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

सरकारी ऋणपत्र सम्बन्धी व्यवस्था

३२. **सरकारी ऋणपत्रको सूचीकरण:** धितोपत्र बजारले सरकारी ऋणपत्र कारोबार योग्य गराउन सूचीकरण गरी बोर्डलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

३३. **कारोबारको राफसाफ तथा प्रमाणपत्र सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) धितोपत्र व्यवसाय गर्नेले आफूले गरेको कारोबारको रकम, सरकारी ऋणपत्रको प्रमाणपत्र, दाखिल खारेजी पत्र, बिक्रेताको लिखत तथा अन्य आवश्यक विवरण र कागजातहरु कारोबार भएकै दिन धितोपत्र बजारले तोकेको समयभित्र धितोपत्र बजारमा पेश गरी कारोबार राफसाफ गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम विवरण तथा कागजात प्राप्त भएपछि धितोपत्र बजारले सो को अभिलेख गरी कारोबार राफसाफ गर्नु पर्नेछ र सरकारी ऋणपत्रको प्रमाणपत्रको नामसारीका लागि आवश्यक भएमा त्यस्तो ऋणपत्रको कारोबार भएको समेत प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

(३) सरकारी ऋणपत्रको राफसाफ सम्बन्धी अन्य व्यवस्था सरकारी ऋणपत्र सम्बन्धी विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३४. **कारोबार सम्बन्धी अभिलेख राख्नु पर्नेः** (१) धितोपत्र दलालले सरकारी ऋणपत्रको कारोबारका लागि ग्राहकबाट प्राप्त खरिद वा बिक्री आदेशमा दर्ता नम्बर, प्राप्त भएको मिति र समय समेत जनाई क्रमानुसार दर्ता किताबमा दर्ता गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र दलालले आफूले गरेको सरकारी ऋणपत्रको कारोबारको विवरण तथा ग्राहक र आफ्नो स्वामित्वको विवरण छुट्टा छुट्टै अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

विविध

३५. **कारोबारको निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण :** (१) धितोपत्र बजारले कारोबारको सुपरीवेक्षणका लागि आवश्यक विद्युतीय सुपरीवेक्षण प्रणाली (सर्भेलेन्स सिस्टम) स्थापना गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र दलालले धितोपत्रको कारोबार गर्दा धितोपत्र सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गरे वा नगरेको सम्बन्धमा धितोपत्र बजारले त्रैमासिक रुपमा सुपरीवेक्षण गरी सो सम्बन्धी प्रतिवेदन सुपरीवेक्षण सम्पन्न भएको पन्ध्र दिन भित्र बोर्ड समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

३६. **कारोबारमा रोक लगाउन सक्ने :** (१) देहायको कुनै अवस्थामा धितोपत्र बजारले धितोपत्र दलाललाई कारोबार गर्न रोक लगाउन सक्नेछः-

(क) धितोपत्र दलालले ग्राहकबाट आदेश प्राप्त नगरी धितोपत्रको कारोबार गरेमा,

(ख) धितोपत्र दलाललले कारोबार गर्दा धितोपत्र बजारलाई दिइएको धरौटी जमानतको आधारमा धितोपत्र बजारले तोकेको कारोबार सीमाभन्दा बढी हुने गरी कारोबार गरेमा,

(ग) धितोपत्र दलालले आफ्नो संचालक, कार्यकारी प्रमुख, कर्मचारी तथा निजको एकाघर परिवारको नाममा वा नामबाट कारोबार गरेमा,

(घ) धितोपत्र सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना नगरेमा ।

(२) उपनियम (१) बमोजिम कारोबार रोक लगाएको जानकारी बोर्डलाई तुरुन्त दिनु पर्नेछ ।

३७. **नियमन शुल्क बुझाउनु पर्नेः** (१) धितोपत्र बजारले धितोपत्र सम्बन्धी प्रचलित कानून बमोजिम प्रत्येक महिना प्राप्त गरेको कूल शुल्कको एक प्रतिशत बराबरको रकम सो महिना समाप्त भएको मितिले दश दिन भित्र बोर्डलाई बुझाउनु पर्नेछ ।

(२) धितोपत्र बजारले उपनियम (१) बमोजिमको शुल्क बुझाउन विलम्ब गरेमा वुझाउनु पर्ने शुल्कमा दश प्रतिशत बार्षिक दरमा गणना गरी विलम्ब भएको दिन गन्तीका हिसाबले थप शुल्क सहित बोर्डमा बुझाउनु पर्नेछ ।

३८. **विनियम बमोजिम हुनेः** (१) धितोपत्रको सूचीकरण शुल्क, सम्झौताको ढाँचा तथा विवरण, सूचीकृत संगठित संस्थाको वर्गीकरण, सूचीकरण, खारेजी र पुनः सूचीकरण, कारोबार एकाई तथा बोर्ड एकाई, मूल्य निर्धारण प्रकृया, कारोबार गर्ने स्थान र समय, खरिद तथा बिक्री आदेश, कारोबार सञ्चालन प्रकृया तथा मूल्य परिवर्तन सीमा सम्बन्धी अन्य व्यवस्था विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(२) ऋणपत्रको दोस्रो बजार कारोबार, ऋणपत्रको सूचीकरण, कारोबार समय र स्थान, खरिद बिक्री आदेश, कारोबार एकाई, मूल्य परिवर्तन सीमा, कारोबार राफसाफ र फछ्र्यौट, ग्राहकलाई दिनुपर्ने जानकारी तथा खरिद सम्बन्धी निस्सा लगायत अन्य व्यवस्था विनियममा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमका व्यवस्थाहरु सम्बन्धमा ऋणपत्र बजारको अवस्था हेरी बोर्डले समय समयमा निर्देशन दिए बमोजिम धितोपत्र बजारले आवश्यक व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस नियमावली बमोजिम धितोपत्र बजार वा केन्द्रीय निक्षेप सेवा प्रदान गर्ने संस्थाले लागू गर्ने विनियम बोर्डको स्वीकृती लिएर मात्र लागू गर्नु पर्नेछ ।

३९. **कारवाहीको अभिलेख राख्ने**: (१) धितोपत्र सम्बन्धी कानून तथा बोर्डद्वारा जारी गरिएको आदेश वा निर्देशनको पालना नगरेको कारण ऐन बमोजिम कारवाहीमा परेको धितोपत्र दलाल, धितोपत्र ग्राहकको अभिलेख बोर्डले राख्नेछ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको अभिलेखमा पालना नगरेको कानून, निर्देशन वा आदेश सम्बन्धी विवरण समेत खुलाउनु पर्नेछ ।

(३) उपनियम (२) बमोजिमको विवरण बोर्डले अन्य नियमन निकायलाई जानकारी गराउन तथा समय समयमा सार्वजनिक गर्न सक्नेछ ।

(४) उपनियम (१) बमोजिमको अभिलेखमा समावेश भएको कम्पनी, सङ्गठित संस्था, व्यक्ति वा सो संलग्न कुनै पनि कम्पनी वा सङ्गठित संस्थालाई धितोपत्र व्यवसाय गर्न बोर्डले रोक लगाउन सक्नेछ ।

४०. **धितोपत्र बजारले जानकारी दिनुपर्ने:** धितोपत्र बजारले धितोपत्रको सूचीकरण, सूचीकरण स्थगन, सूचीकरण खारेजी वा पुनः सूचीकरण गरेमा तत्काल वा ढिलोमा सो कार्य गरेको भोलिपल्ट सम्ममा लगानीकर्ताको जानकारीको लागि सो सम्बन्धी सूचना सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ र सो को जानकारी बोर्डलाई समेत दिनु पर्नेछ ।

४१. **यसै नियमावली बमोजिम हुने**: यस नियमावलीमा लेखिएको जतिमा यसै नियमावली बमोजिम हुनेछ ।

४२. **खारेजी र वचाउः** (१) धितोपत्र कारोबार नियमावली, २०५० खारेज गरिएको छ ।

(२) उपनियम (१) बमोजिमको नियमावली बमोजिम भए गरेका काम कारवाही यसै नियमावली बमोजिम भए गरेको मानिनेछ ।